

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Λειτουργική

Ενότητα 11: Τελετουργικά ζητήματα

Γεώργιος Φίλιας

Θεολογική Σχολή

Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Περιεχόμενα ενότητας

Η «Τάξη» στη Λατρεία, Σύγχρονα τελετουργικά προβλήματα

Α) Η Έννοια της «Τάξεως» στη Λατρεία της Εκκλησίας

- «Τάξη» ή «Τυπικό»: το σύνολο των τελετουργικών κανόνων που διέπουν την εκκλησιαστική Λατρεία.
- Η Τάξη στην Εκκλησία είναι αποστολική προτροπή (Α΄ Κορ. 14, 40: «Πάντα ευσχημόνως και κατά τάξιν γινέσθω»).
- Το Τυπικό διαφυλάσσει τη Λατρεία από υποκειμενικές παρεμβάσεις, αλλά δεν είναι αυτοσκοπός (η απόλυτη ομοιομορφία δεν υπήρξε ποτέ αυτοσκοπός της Εκκλησίας).
- Α΄ Επιστολή Κλήμεντος Ρώμης προς Κορινθίους (τέλος 1^{ου} αι.): η «τάξη» στην Εκκλησία είναι «υπέρτατη βούληση» του Θεού, ώστε να αποφεύγεται η «αταξία» και οι συμμετέχοντες στη Λατρεία να είναι «ευπρόσδεκτοι» και «Μακάριοι».

Β) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (1 από 7)

1. Τελετουργικά θέματα και θέματα ευταξίας σχετικά με τη Θεία Ευχαριστία:
 - Τρόπος αναγνώσεως των ευχών.
 - Απαγγελία του Συμβόλου της Πίστεως και της Κυριακής Προσευχής από όλους.
 - Ορθή απαγγελία των αναγνωσμάτων.
 - Εκφώνηση κατηχούμενων.
 - Φροντίδα για την εύτακτη Θεία Μετάληψη των πιστών.

Β) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (2 από 7)

- Προσοχή στη χρήση μικροφώνων.
- Φροντίδα για την προμήθεια στους εκκλησιαζόμενους Εγκολπίων της Θείας Λειτουργίας.
- Φροντίδα για σοβαρότητα και ιεροπρέπεια κατά την τελετουργία.
- Πριμοδότηση για τη δημιουργία βυζαντινού χορού.
- Επαναφορά της φράσεως «τούτο ποιείτε εις την εμὴν ανάμνησιν...» στη Λειτουργία του Ιωάννη Χρυσοστόμου (Η φράση διατηρήθηκε στη Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου).

Β) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (3 από 7)

- Επαναφορά του βιβλικού στίχου «Πληρωθήτω το στόμα ημών...» μετά από το «Πάντοτε νυν και αεί...» της Θείας Κοινωνίας.
- Αφαίρεση παρέμβλητων τμημάτων: του τροπαρίου «Κύριε ο το Πανάγιόν Σου Πνεύμα», το οποίο ορισμένοι λένουν πριν από την Επίκληση/ της χωρίς νόημα παρακελεύσεως «Του Κυρίου δεηθώμεν» πριν από το Τρισάγιο και την απόλυση/ της λέξεως «έλεος» στην ευλογία της απολύσεως.
- Διόρθωση του «Σοι προσφέροντες» σε «Σοι προσφέροντες».
- Διατήρηση των Τυπικών και των Μακαρισμών.
- Ανάγνωση της ευχής της Εισόδου στο μέσον του ναού και όχι καθ' οδόν.

Β) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (4 από 7)

- Η θυμίαση και η ευχή του Ευαγγελίου πρέπει να γίνονται κατά το Αλληλουάριο και όχι κατά το αποστολικό ανάγνωσμα.
- Δεν πρέπει να παραλείπονται η εκτενής, τα κατηχούμενα και οι ευχές των πιστών.
- Δεν πρέπει να γίνεται μνημόνευση από τον ιερέα κατά την Μ. Είσοδο (η μνημόνευση γίνεται μόνο από τον Επίσκοπο).
- Κατά την ώρα του Κοινωνικού δεν πρέπει να διαβάζονται από τον ιερέα οι ευχές προ της Θείας Μεταλήψεως και η ευχαριστία μετά από αυτήν.
- Κατά το Κοινωνικό πρέπει να ψάλλεται ολόκληρος ο Ψαλμός.
- Η «Ευχή μετά το πάντα μεταλαβείν» δεν πρέπει να λέγεται πριν από την Κοινωνία των πιστών.

B) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (5 από 7)

- Η Εκκλησία πρέπει να τοποθετηθεί σχετικά με κάποιες ανομοιομορφίες: κατά την εκφώνηση «Η Χάρις του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού...» άλλοι ευλογούν δια της χειρός, άλλοι δια του Τιμίου Σταυρού και άλλοι δια του αέρος/ ορισμένοι ιερείς δεν μεταλαμβάνουν τους πιστούς κατά το «Μετά φόβου Θεού...», αλλά μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας/ κατά τον καθαγιασμό στη Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου, άλλοι λένουν «το εκχυθέν υπέρ της του κόσμου ζωής και σωτηρίας» και άλλοι «μεταβαλών τω Πνεύματί σου τω αγίω»/διαφορές παρατηρούνται και κατά τη μνημόνευση ονομάτων Αγίων κατά την απόλυση της Θείας Λειτουργίας/ άλλοι τελούν μνημόσυνα πριν από το τέλος της Θείας Λειτουργίας και άλλοι μετά από την απόλυση.
- Οι ευχές της Θείας Λειτουργίας πρέπει να λέγονται στη θέση τους και όχι να αναγινώσκονται πριν από την καθορισμένη ώρα.

B) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (6 από 7)

- Κατά την εκφώνηση «Τα Ἅγια τοις Ἀγίοις» μερικοί λειτουργοί υψώνουν μαζί με το ἅγιο Δισκάριο και το Ἅγιο Ποτήριο.
- Σύγχυση επικρατεί και κατά την ιερατική εκφώνηση στο τέλος του αποστολικού αναγνώσματος («εἰρήνη σοι τῶ αναγινώσκοντι», «εἰρήνη σοι τῶ αναγιώσαντι», «εἰρήνη σοι τῶ αναγινώσκοντι»).
- Κατά την εκφώνηση «Εὐχαριστήσωμεν τῶ Κυρίῳ» ἄλλοι στρέφονται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου και ἄλλοι πρὸς τὴν Ἁγία Τράπεζα.
- Σε ἄλλους ναοὺς κλείνουν τὰ βημόθυρα κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Κοινωνικοῦ και σε ἄλλους ὄχι.
- Το θέμα τῆς χοροστασίας τοῦ Ἐπισκόπου κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία ἀπαιτεῖ μεγάλη και προσεκτικὴ διερεύνηση.

Β) Σύγχρονα Τελετουργικά Προβλήματα (7 από 7)

2. Τελετουργικά θέματα και θέματα ευταξίας σχετικά με το Βάπτισμα και το Γάμο:
 - Ανάγκη μυσταγωγικής κατηχήσεως πριν από την επιτέλεση του Βαπτίσματος και του Γάμου.
 - Κατά την επιτέλεση του Γάμου, την εκφώνηση «Ευλογημένη η βασιλεία» άλλοι εκφωνούν στραμμένοι προς το Άγιο Βήμα και άλλοι στραμμένοι προς το λαό.
 - Κατά την κατήχηση πριν από το Βάπτισμα ορισμένοι ιερείς επιβάλλουν να λέγεται μόνο μία φορά το Σύμβολο της Πίστεως.
 - Κατά την κατάδυση του βαπτισμένου πρέπει ο ιερέας να βυθίζει ολόκληρο το σώμα στο νερό και να μην βαπτίζει δια ραντισμού.

Τέλος Ενότητας

Τελετουργικά ζητήματα

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών 2015.
Γεώργιος Φίλιας. «Λειτουργική. Τελετουργικά ζητήματα». Έκδοση: 1.0. Αθήνα
2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL101/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

